

Wel of geen oxytocine toedienen na de keizersnede om de melk te laten schieten? In de praktijk is toedienen bijna standaard

Melkgift onder stimulans

De biestmelk laten schieten is de meest aangehaalde reden bij veehouders om oxytocine toe te dienen. Het gebruik is in de praktijk bijna standaard. Volgens dierenarts Iris Kolkman is dit niet altijd nodig. 'Door met de koe rustig om te gaan voor en tijdens de keizersnede laat ze meestal vanzelf de melk schieten.'

tekst **Guy Nantier**

Oxytocine is een hormoon dat het dier van nature aanmaakt. Het hormoon heeft een aantal functies, zoals de contractie van het gladde spierweefsel en het laten schieten van de melk. Vanuit de melkveoles, holtes in de uier waar de melk wordt aangemaakt, wordt de melk door samentrekking van de gladde spiercellen rond de melkveoles naar beneden geduwd in het uierweefsel richting speen. De biestmelk laten schieten is de belangrijkste aanleiding om na de keizersnede een injectie van 3 tot 6 cc oxytocine toe te dienen.

Voor, tijdens en na het kalven zit de koe al zo vol hormonen, dat het kleine beetje dat wordt bijgespoten een druppel op een volle emmer is, luidt het uit monde van sommige dierenartsen in het veld. Dierenarts Iris Kolkman van de veterinaire faculteit UGent is het hiermee slechts gedeeltelijk eens: 'Het toedienen van enkele cc oxytocine heeft wel zijn effect bewezen. Maar het gebruik van het middel is niet standaard nodig. Door het dier in een rustige omgeving te zetten tijdens en na de keizersnede, laat het meestal vanzelf de melk schieten.'

'Stress werkt het laten schieten van de melk tegen en de keizersnede kan een stressvolle situatie zijn, dus in die gevallen kan oxytocine wel gunstig zijn', geeft Kolkman aan. Het standaard toedienen van oxytocine is ook zeker niet schadelijk als het niet te vaak wordt toegediend. Oxytocine heeft overigens evenmin invloed op de melkproductie, wel op de melkgift, de vlotheid van melken. Met andere woorden: als er geen melk in de uier zit, zal er door toediening van oxytocine ook geen melk uitkomen.'

Therapeutische aanwending

In sommige dierenartspraktijken maakt het gebruik van oxytocine deel uit van een keizersnedeprotocol. Dierenarts Niels Groot Nibbelink van Veterinair Centrum Someren: 'Oxytocine wordt door ons alleen toegediend als middel direct ná de keizersnede om de baarmoeder goed te laten samentrekken en om het uitdrijven van de nageboorte te stimuleren. Het is een onderdeel van ons keizersnedeprotocol. We gebruiken het ook als we een baarmoederverslapper hebben gebruikt, maar dit verslappings-

middel toedienen is niet standaard. We gebruiken het alleen als de koe al erg lang aan de gang is, bij een dood kalf of bij een koe die al erg vaak met keizersneden heeft gekalfd.'

Kolkman verduidelijkt: 'Oxytocine heft de werking van een baarmoederverslapper op. Een baarmoederverslapper wordt nogal eens toegediend om het hechten na de keizersnede te vergemakkelijken of om, in veraf gelegen gebieden, bij moeilijke beschikbaarheid van een dierenarts de kalving wat uit te stellen.'

Heel af en toe komt een bloeding voor van de karunkels van de baarmoederwand. Dit zijn de zogenaamde rozen of trosvormige verdikkingen op de baarmoederwand van waaruit het kalf zijn voeding krijgt. Hierop is de nageboorte stevig vastgehecht aan de baarmoeder. 'Soms zie je na het afkomen van de nageboorte kleine bloedingen ontstaan door beschadiging van de karunkels. Oxytocinetherapie helpt dan. Door om de drie à vier uur enkele milliliter oxytocine toe te dienen trekt de baarmoeder goed samen, zodat het bloeden stopt. Tot een dag of twee na de verlossing werkt oxytocine nog goed op de baarmoederwand, daarna minder', vertelt Niels Groot Nibbelink.

Knuffelhormoon

Wat is het ideale tijdstip van toediening van oxytocine: vóór de keizersnede of net erna? Groot Nibbelink: 'In onze praktijk dienen we het toe ná het hechten van de baarmoeder. Doe je dit vóór de keizersnede, dan krijg je een harde en samengetrokken baarmoeder die daarna moeilijker te hechten is. De kans dat je

Filip Verheyden: 'Reserve aanleggen van "gevaccineerde" biest'

Bij Filip Verheyden uit Schepdaal was het traag afgeven van de biestmelk bij de vaarzen aanleiding tot het standaard gebruik van oxytocine in zijn diermanagement. Filip Verheyden bezit een gemengd akkerbouw-vleesbedrijf met circa 100 moeders die hun kalf zogen.

De moeders worden gevaccineerd tegen kalverdiarree. Oxytocine wordt direct na de keizersnede toegediend. 'Eenmaal aan de melk zijn er bij de zogende vaarzen geen problemen meer', zegt Verheyden. 'Maar ook bij de meerderheid van de koeien dienen we oxytocine toe. De

koeien laten zich dan makkelijker leegmelken. Na het leegmelken krijgt het kalf als eerste de biest met de fles toegediend. Wat overblijft, wordt ingevroren. Zo kunnen we reserves aanleggen van "gevaccineerde" biest. Daar hebben we nogal eens tekort aan.'

dan scheurtjes krijgt in de baarmoederwand met hechten is groot en zo stijgt ook de kans op lekkage en vergroeiingen achteraf.'

'Oxytocine heeft een vrij korte uitwerking', zegt Iris Kolkman. 'Onmiddellijk na toediening de melkklauwen aanhangen of manueel leegmelken is dus nodig. Door het leegmelken direct na de afkalving maakt de koe zelf opnieuw weer oxytocine aan. Leegmelken heeft daar-

door ook weer een positief effect op het samentrekken van de baarmoeder en op het eventuele afdrijven van de nageboorte.'

Oxytocine wordt in de humane wetenschappen ook wel knuffelhormoon genoemd omdat het de relatie moeder-kind bevordert. Mensen met opvallend weinig oxytocine in hun lichaam hebben het doorgaans moeilijker dan anderen om goede sociale contacten te leggen. Zoog-

koeienhouders menen dat het hormoon ook bij hun zoogkoeien de affectie voor het kalf bevordert. Kolkman: 'Dat zou kunnen, maar daar is geen wetenschappelijk bewijs voor. Ik vermoed dat als de koe de melk beter laat schieten, het kalf gemakkelijker kan (leren) drinken en het moederdier minder pijn ondervindt aan de uier. Uiteindelijk zal ze dus haar kalf eerder aan de uier toelaten en dat bevordert de relatie koe-kalf.'

André Versyck: 'Vaarzen houden biestmelk niet meer op'

Sinds enkele jaren gebruikt André Versyck routinematig oxytocine op zijn vleesveebedrijf in het Pepingen in overleg met de begeleidende praktijkdierenarts. Het bedrijf telt 120 witblauwe dikbillen en heeft zo'n 60 kalvingen op jaarbasis. De kalveren worden er gescheiden van hun moeder opgefokt. André

Versyck: 'De aanleiding was dat de vaarzen, ondanks een normale en volle uier, hun biestmelk toch ophiielden.' Een gevolg van het fokbeleid of van stress? 'Dat weet ik eerlijk gezegd niet. Door het toedienen van oxytocine na de keizersnede kunnen we nu wel na enkele minuten het dier melken.'

Versyck gebruikt het middel zowel bij vaarzen als bij koeien. 'Oxytocine bezit gunstige nevenwerkingen zoals het uitdrijven van de nageboorte. Sinds we het standaard toedienen, hebben we nog slechts sporadisch last van opblijvers van de nageboorte. Na een uur tot anderhalf uur is de nageboorte eruit.'